

Research Paper

Family Relational Boundaries Questionnaire (FRBQ): Developing and Standardization

*Ahmadreza Kiani Chalmardi¹, Masoud Asadi², Asghar Shiralipur³, Elham Fathi⁴

1. Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.
2. Department of Psychology and Counseling, Faculty of Education and Psychology, Arak University, Arak, Iran.
3. Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Kharazmi, Tehran, Iran.
4. Department of Counseling, Faculty of Humanities, Hazrat-e Masoumeh University, Qom, Iran.

Citation: Kiani Chalmardi, A., Asadi, M., Shiralipur, A., & Fathi, E. (2021). [Family Relational Boundaries Questionnaire (FRBQ): Developing and Standardization (Persian)]. *Journal of School Psychologist and Institutions*, 9(4):20-33. <https://doi.org/10.32598/JSPI.9.4.2>

<https://doi.org/10.32598/JSPI.9.4.2>

Article Info:

Received: 24 Nov 2018

Accepted: 06 Aug 2018

Available Online: 01 Jan 2021

Key words:

Family relations, Reliability, Validity, Structural family therapy, Boundary

ABSTRACT

Objective The present study attempted to develop and validate the Family Relationships Questionnaire (FRQ) Based on Minuchin's Structural Family Therapy (SFT).

Methods The study sample was comprised of 200 high school students; they were selected by cluster sampling method from Mazandaran, Sari City, Iran. The research instrument included a researcher-developed questionnaire, based on Minuchin's SFT.

Results The exploratory factor analysis data have led to extracting 3 factors; normal boundary, enmeshment boundary, and disengaged boundary. Additionally, the obtained results suggested that the 3 elicited factors explained 62.28 variances of family relationships boundaries. Confirmatory factor analysis results revealed that elicited factors can also measure family relationships boundaries. Reliability analysis, distinctive, and convergent validity of the components of family relationship boundaries indicated that questions in assessing the components of family relationships boundaries are clear and defined. Reliability testing with Cronbach's alpha coefficient reported a score of above 0.60 and the structural reliability was measured to be above 0.70. In other words, all 3 components can define the FRQ constructs as well. For validation, we first calculated the scores of family relationships boundaries and categorized those in a frequency table. The results scores of T and Z values revealed that the scores above the mean value indicated that more participants were aware of their family relationship boundaries.

Conclusion The present research results suggested that this questionnaire has proper validity and reliability; thus, it is proper for assessing family relationship boundaries. Therefore, the collected results can help to assess family relationship boundaries and to develop proper strategies for treatment and future researches.

Extended Abstract

1. Introduction

A family is beyond a group of people that share a physical and psychological environment; it is a social and natural system

with special features (Goldenberg & Goldenberg, 2004). Family is a living system whose components change together for their balance when deviated (Minuchin, 1974). Besides, boundaries are definable between subsystems (Minuchin & Fishman, 1981). The boundaries of a subsystem include rules that determine who and how is a part of the subsystem. Also, boundaries' function is to protect the

* Corresponding Author:

Ahmadreza Kiani Chalmardi, PhD.

Address: Department of Counseling, Faculty of Education and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

Tel: +98 (45) 31505642

E-mail: ahmadreza_kiani@yahoo.com

differentiation of the system (Cloud & Townsend, 2017). The approach of Structural Family Therapy (SFT) identifies three types of boundaries: disengaged, enmeshed, and clear. Disengaged boundaries involve no healthy structure, order, and hierarchy of power (Prochaska and Norcross, 2010). Also, enmeshed boundaries are very permeable and unclear (Goldenberg & Goldenberg, 2012). However, the subsystems of the clear boundaries act independently while united (Nichols & Schwartz, 2012).

In functional families, clear boundaries provide the members with the feeling of “I-ness” and belonging to a group (Goldenberg & Goldenberg, 2012). The quality of the parent-adolescent relationships results in social competency and positive values or depression and aggressiveness in adolescents (McKinney & Renk, 2011). There is no valid questionnaire to assess the relational boundaries in the family. Therefore, based on Iranian culture and the SFT approach, the present study aims to develop and standardize the Family Relational Boundaries Questionnaire (FRBQ).

2. Materials and Methods

This was a correlational study. The study population included all the high school students of Sari City. Also, the study sample comprised of 200 high school students recruited through the cluster random sampling method.

Instrument

The FRBQ was designed to assess three types of boundaries (enmeshed, disengaged, and clear). This question-

naire includes 30 items to assess the types of boundaries; 10 items were developed for each boundary type. Content validity was considered to explore the questions' efficiency. To meet formal validity, we tried to design the items in a way that the words, sentences, and surface of the items attract the participants. After confirming the content and formal validity of FRBQ, 40 participants completed the questionnaire to obtain the reliability of the questionnaire in the first administration. The Cronbach alpha coefficient was 0.78, 0.72, and 0.76 for the total scale, outside family boundaries, and inside family boundaries, respectively. So, FRBQ was ready for the final administration.

3. Results

The obtained data were analyzed using SPSS v. 25 and LISREL software. The SPSS was used to consider internal consistency reliability and Exploratory Factor Analysis (EFA), moreover, LISREL was used for Confirmatory Factor Analysis (CFA). Also, composite reliability, item reliability, average variance extracted, maximum shared squared variance, and average shared squared variance were calculated to determine convergent and divergent validities based on the final model and the suggested model of Fornell and Larckers (1981).

Internal consistency: The internal construct of the questionnaire was examined. We used correlation of each item of the questionnaire with the total score of the questionnaire to obtain internal consistency. The EFA and CFA were used to gather the related evidence for construct validity. According to Table 1, the estimated coefficient of all the paths is

Table 1. Parameters of family relational boundaries model in EFA

Items	Factors Parameters	Estimated Parameter of B	Standardized Parameter of B	Standard Deviation	T	Multiple Squared Correlation
Clear boundaries	Q 21	0.54	0.54	0.80	6.97**	0.28
	Q 27	0.80	0.80	0.80	10.00**	0.64
	Q 28	0.74	0.74	0.80	9.38**	0.55
Enmeshed boundaries	Q 4	0.50	0.50	0.90	5.62**	0.25
	Q 18	0.42	0.42	0.80	4.97**	0.17
	Q 19	0.99	0.99	0.13	7.79**	0.99
Disengaged boundaries	Q 10	0.74	0.74	0.10	7.32**	0.55
	Q 11	0.66	0.66	0.10	6.91**	0.44
	Q 22	0.44	0.44	0.80	5.31**	0.20

*P<0.05; **P<0.01.

Table 2. The goodness of fit test values for family relational boundaries model

AGFI	GFI	RMSEA	P	df	Chi-Square
0.92	0.96	0.06	0.014	24	41.42

Journal of
School Psychologist and Institutions

significant ($P < 0.01$). Also, GFIs indicate the fitness of the model with data (Table 2).

According to Table 2, GFI, AGFI, and RMSEA are at a good level that indicates the goodness of the fit of the model with the data. Besides, the correlation coefficients between items and the whole score are higher than 0.3, and the reliability of each item is above 0.2.

3. Discussion and Conclusion

The clearance of the family boundaries is important to assess the effectiveness of therapies. In the setting of family counseling, it is vital to recognize these boundaries. Besides, the development of culturally sensitive instruments based on the family therapy literature framework can help Iranian family therapists to recognize and select the most appropriate strategies for family relational difficulties. Therefore, FRBQ was developed based on SFT and Iranian culture, and its validity and standardization were considered. After considering internal consistency, deleting 16 out of 30 items of the questionnaire, and conducting EFA, and CFA, three components of clear, enmeshed, and disengaged boundaries were determined. The extracted items of FRBQ are congruent with the characteristics mentioned in the literature.

For standardization, initially, the FRBQ scores were calculated and categorized in the frequency table, then, the frequency and the intermediate number of each category were calculated. Next, raw scores were transformed to the standard scores of t and z . The results indicated that people with t scores of higher and lower than the mean score were respectively aware and unaware of their family relational boundaries. Moreover, FRBQ can help for recognizing the type of boundaries.

According to the present results, family counselors are recommended to use FRBQ that helps them better recognize family relational boundaries type. Therefore, counselors can enhance family relationships by educating more effective boundaries.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

All ethical principles are considered in this article. The participants were informed about the purpose of the research and its implementation stages. They were also assured about the confidentiality of their information and were free to leave the study whenever they wished, and if desired, the research results would be available to them.

Funding

This research did not receive any grant from funding agencies in the public, commercial, or non-profit sectors.

Authors' contributions

Conceptualization and supervision, writing – review & editing: Ahmad Reza Kiani Chalmardi; Statistical analysis: Massoud Asadi; Methodology: Asghar Shir Alipour; English edit: Elham Fathi.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

مقاله پژوهشی

پرسش‌نامه مرزهای ارتباطی خانواده (RBQ): ساخت و هنجاریابی

احمدرضا کیانی چلمردی^۱، مسعود اسدی^۲، اصغر شیرعلی‌پور^۳، الهام فتحی^۴

۱. گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.
۲. گروه روانشناسی و مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اراک، اراک، ایران.
۳. گروه مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.
۴. گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه حضرت معصومه، قم، ایران.

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف ساخت و هنجاریابی پرسش‌نامه مرزهای ارتباطی خانواده انجام گرفت. جامعه آماری این پژوهش را کلیه دانش‌آموزان ساکن در شهرستان ساری تشکیل دادند. گروه نمونه شامل دویمت دانش‌آموز دبیرستانی بود که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای تصادفی انتخاب شدند.

روش‌ها: ابزار پژوهش پرسش‌نامه محقق ساخته «مرزهای ارتباطی خانواده» بر مبنای نظریه خانواده‌درمانی ساختاری مینوچین بود.

یافته‌ها: نتایج تحلیل عاملی اکتشافی سه عامل مرزهای بهنجار، مرزهای به‌هم‌تنیده و مرزهای گسسته را مشخص کرد. همچنین نتایج این تحلیل نشان داد که سه عامل استخراج شده ۶۲/۲۸ درصد از واریانس مرزهای ارتباطی خانواده را تبیین می‌کند. تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که عوامل استخراج شده با توان خوبی مرزهای ارتباطی خانواده را اندازه‌گیری می‌کنند. تحلیل پایایی، روایی همگرا و تشخیصی مؤلفه‌های مرزهای ارتباطی خانواده نشان داد که سوالات در سنجش مؤلفه‌های مرزهای ارتباطی خانواده از دقت کافی برخوردارند. پایایی به روش آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۶۰ و پایایی مرکب نیز بیشتر از ۰/۷۰ گزارش شد که نشان داد که هر سه مؤلفه در تعیین سازه مرزهای ارتباطی خانواده از دقت لازم برخوردارند. نتایج نمره استاندارد T و Z برای بررسی هنجاریابی، نشان داد افرادی که نمرات آن‌ها از میانگین بالاترند، از محدوده‌ها و مرزهای ارتباطی خانواده‌های خود به خوبی آگاهند و افرادی که نمرات آن‌ها از میانگین پایین‌ترند، از محدوده‌ها و مرزهای ارتباطی خانواده‌های خود به خوبی آگاه نیستند.

نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که پرسش‌نامه یادشده از روایی و پایایی خوبی برخوردار و برای سنجش مرزهای ارتباطی خانواده مناسب است. از این رو می‌توان از نتایج پژوهش حاضر در مشاوره خانواده برای سنجش مرزهای ارتباطی خانواده و اتخاذ راهبردهای درمانی مناسب و نیز پژوهش‌های مرتبط با مرزهای ارتباطی خانواده استفاده کرد.

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۰۳ آذر ۱۳۹۷

تاریخ پذیرش: ۱۵ مرداد ۱۳۹۸

تاریخ انتشار: ۱۲ دی ۱۳۹۹

کلیدواژه‌ها:

روابط خانواده، اعتبار، روایی، خانواده درمانی ساختاری، مرزها

مقدمه

تعامل خرده‌سیستمی^۱ متفاوتی از قبیل زیرمجموعه والدینی، زیرمجموعه برادر خواهری را مشاهده کرد. خرده‌سیستم‌ها، زیرمجموعه‌های درون‌الگوی بزرگ‌تر خانواده هستند که هر کدام نقش خاص خود را دارند که باید انجام دهند. مرزهای قابل تعریفی بین این زیرمجموعه‌ها وجود دارد که باید مورد توجه قرار گیرد.

مرز یک «خط مالکیت»^۲ است که معرف یک شخص است و تعیین می‌کند که کجا یک نفر خاتمه می‌یابد و دیگری آغاز می‌شود. هر خانواده‌ای دارای مرز و زیرمنظومه‌هایی است که

خانواده چیزی بیش از مجموعه افرادی است که در یک فضای مادی و روانی خاص به سر می‌برند. خانواده یک نظام اجتماعی و طبیعی است که ویژگی‌های خاص خود را دارد (حسین‌شاهی براواتی، ۱۳۹۷). خانواده به عنوان یک سیستم این گونه تعریف می‌شود: موجودی که اجزای آن با هم تغییر می‌کنند و با انحراف برای حفظ تعادل خود فعال می‌شوند (ثنایی، ۱۳۹۵).

خانواده‌درمانی ساختاری فرض می‌کند که خانواده‌ها یک الگوی ارتباطی قابل ملاحظه با دیگران دارند و از این رو می‌توان

1. Subsystem Interaction

2. Possession Line

* نویسنده مسئول:

احمدرضا کیانی چلمردی

نشانی: اردبیل، دانشگاه محقق اردبیلی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه مشاوره.

تلفن: ۳۱۵۰۵۶۴۲ (۴۵) ۰۹۸+

پست الکترونیکی: ahmadreza_kiani@yahoo.

بلافاصله روی دیگران اثر می‌گذارد و استرس یکی از افراد شدیداً از مرزها عبور می‌کند و به سرعت در سایر زیرمنظومه‌ها منعکس می‌شود (موسوی، ۱۳۸۹).

در مرزهای بهنجار یا واضح، هر یک از خرده‌نظام‌ها در عین اینکه مستقل از هم عمل می‌کنند، با هم متحد هستند. اعضای هر خرده‌نظام در عملکرد خرده‌نظام دیگر مداخله نمی‌کنند و سلسله مراتب قدرت در خانواده برقرار می‌باشد (نیکولز و شوارتز، ۲۰۱۱؛ ترجمه دهقانی و همکاران، ۱۳۹۶).

مطالعات نشان داده است در خانواده‌هایی که یک عضو بیمار وجود دارد، الگوها و مرزهای ارتباط، خشک‌تر و نامتعطف‌تر است. در خانواده‌هایی که بن‌بست مضاعف وجود دارد، ارتباط دارای چند سطح است؛ آنچه آشکارا در یک سطح از فرد خواسته می‌شود و در سطح دیگری به صورت پنهان نفی یا نقض می‌شود و فرد در تنگنا یا بن‌بست قرار می‌گیرد (مردی، ۲۰۱۷).

هربا و همکاران نشان دادند که در خانواده‌هایی که والدین سبک‌های طردکننده دارند، فرزندان بیشتر به خودکشی فکر می‌کنند (ماتجویج و همکاران، ۲۰۱۴).

کیم و لی (۲۰۱۳) می‌نویسند که روابط ضعیف و ناکارآمد بین والدین و کودکان باعث می‌شود که فرزندان از استرس تحصیلی در رنج باشند و احساس کنند که از نظر اجتماعی مورد حمایت نیستند و در مواقع مشکلات، احساس تنهایی کنند.

در خانواده کارآمد مرزهای روشن به هر عضو خانواده، احساس «من» بودن^{۱۴} و تعلق به گروه می‌دهد، بدین معنی که هر عضو فردیت خود را حفظ می‌کند، ولی نه به قیمت از دست دادن احساس تعلق به خانواده (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۲۰۱۱؛ ترجمه حسین‌شاهی براواتی، ۱۳۹۷).

ساختار خانواده‌های کارآمد، امکان برخورد و مواجهه با نیازهای چرخه زندگی را فراهم می‌سازد. در این ساختار بین زیرسیستم‌های والد و کودک مرزهای بین‌نسلی مشخصی وجود دارد. این مرزها نباید خشک یا مبهم و پراکنده باشند و عملکرد خانواده را خشک یا آشفته^{۱۵} سازند. از نظر همبستگی و نزدیکی عاطفی، مرزها نباید در هم فرورفته یا بی‌قید و بند باشند (کار، ۲۰۱۲؛ ترجمه تبریزی، ۱۳۸۴). عملکرد ایده‌آل خانواده زمانی رخ می‌دهد که مرزها واضح هستند و تعادلی بین استقلال و اتحاد برقرار باشد. مرزها باید به اندازه کافی قوی باشند تا از رشد سالم سیستم حمایت کنند، در حالی که هنوز یک جریان پایدار در درون و بیرون سیستم برقرار است (مینوچین، ۱۹۷۴؛ ترجمه ثنائی، ۱۳۹۵).

کیفیت رابطه والد نوجوان با پیامدهای مثبت و منفی در دوران نوجوانی همراه است که شامل شایستگی اجتماعی، ارزش‌های

14. I ness

15. Chaotic

چگونگی سازمان‌بندی و روابط بین افراد را در این سیستم تعیین می‌کنند.

مرزهای یک زیرمنظومه^۳ عبارت از مقرراتی است که تعیین می‌کند چه کسی و چگونه جزء این زیرمنظومه است. عملکرد یا نقش مرز حراست از عمل متمایزسازی^۴ سیستم است (کلود و تاون سد، ۲۰۱۴؛ ترجمه صیادللو، ۱۳۹۵).

از دیدگاه خانواده‌درمانی ساختاری^۵ که مبتنی بر نظریه سیستم‌ها^۶ است، مرزها خطوط نامرئی هستند که افراد یا زیرمنظومه‌ها را از نظر روانی از هم جدا می‌کنند و منجر به تشکیل زیرسیستم‌های خانواده^۷ می‌شوند (تبریزی، دیبائیان، جعفری و کاردانی، ۱۳۹۱).

مرزهای درون خانواده از لحاظ انعطاف‌پذیری یا نفوذپذیری^۸ با یکدیگر تفاوت دارند و میزان دسترسی به هر خرده‌نظام، ماهیت و فراوانی ارتباط و تماس میان اعضای خانواده را تعیین می‌کند (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۲۰۱۱؛ ترجمه حسین‌شاهی براواتی، ۱۳۹۷). نوع مرزها در روابط بین اعضای خانواده تأثیر دارند (مینوچین، ۱۹۷۴؛ ترجمه ثنائی، ۱۳۹۵).

بر طبق دیدگاه خانواده‌درمانی ساختاری، مرزها می‌توانند گسسته^۹، درهم‌تنیده^{۱۰} و بهنجار^{۱۱} باشند. در مرزهای گسسته یا خشک^{۱۲}، ساختار سالم، نظم یا قدرت دیده نمی‌شود، پیوند بین اعضای خانواده ضعیف است. اعضای خانواده‌های با مرز گسسته، ممکن است مستقلانه عمل کنند، اما گرفتار احساس استقلال مسخ شده‌اند و از فقدان حس وفاداری و تعلق و قابلیت به‌هم‌وابستگی^{۱۳} و طلب حمایت مورد نیاز رنج می‌برند.

در این خانواده‌ها روابط بین افراد بسیار خشک و سخت است و رفتارهای اعضا بر هم تأثیر کمی دارد (نیکولز و شوارتز، ۲۰۱۱؛ ترجمه دهقانی و همکاران، ۱۳۹۶). مرزهای درهم‌تنیده شدیداً گنگ و نامتمایز هستند؛ بنابراین به سادگی از سوی سایر اعضای خانواده مورد تجاوز قرار می‌گیرند و مرزهای هر خرده‌نظام در خانواده‌های به‌هم‌تنیده، در حدی ناچیز تفکیک شده است و به سادگی می‌توان از آن عبور کرد (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۲۰۱۱؛ ترجمه حسین‌شاهی براواتی، ۱۳۹۷). رفتار یک عضو خانواده

3. Subsystem

4. Differentiation

5. Structural Family Therapy

6. Systems Theories

7. Family Subsystems

8. Permeability

9. Disengaged

10. Enmeshed

11. Normal

12. Rigid

13. Interdependence

بهنجار بودن مرزهای درون خانواده و ده سؤال گسستگی مرزهای درون خانواده را اندازه‌گیری می‌کند.

به منظور بررسی میزان کارآمدی سؤالات، ابتدا روایی محتوایی در اجرای مقدماتی توسط گروهی از استادان در زمینه موضوع مرزهای ارتباطی خانواده بررسی شد و از آن‌ها خواسته شد برای هر ماده پرسش‌نامه، سه پرسش آیا پرسش مفهوم است؟ آیا پرسش با مرزهای ارتباطی مرتبط است؟ و آیا پرسش مرزهای ارتباطی را می‌سنجد؟ را ارزیابی کنند و در بخش روایی صوری نیز سعی شد سؤالات آزمون به گونه‌ای انتخاب شود که کلمات و جملات و محتوای ظاهری رغبت آزمودنی‌ها را برانگیزاند.

برای رسیدن به این هدف سطح درک آزمودنی‌ها برای تنظیم نوع جملات در نظر گرفته شد، نوع کلمات و محتوای سؤالات متناسب با علائق پاسخ‌دهندگان برگزیده شد و صفحه‌آرایی دفترچه سؤالات، نوع حروف چاپی و عناوین به کار برده شده با عنوان آزمون و اهداف آن هماهنگی داشت و برای روایی محتوایی آن‌ها از چند متخصص حوزه مشاوره خانواده کمک گرفته شد تا سؤالاتی که محتوای آن‌ها مطلوب نیست یا از موضوع مورد نظر دور هستند، کنار گذاشته شوند.

پس از تأیید روایی محتوایی و صوری، پایایی پرسش‌نامه در اجرای مقدماتی روی چهل نفر اجرا شد و این ضریب برای کل مقیاس ۰/۷۸، برای مقیاس مرزهای بیرون خانواده ۰/۷۲ و برای مقیاس مرزهای درون خانواده ۰/۷۶ به دست آمد. بدین ترتیب پرسش‌نامه برای اجرای نهایی آماده شد.

پس از جمع‌آوری داده‌ها و ورود آن‌ها به رایانه، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای لیزرل، نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ تحلیل شدند. از نرم‌افزار SPSS برای تعیین پایایی همسانی درونی و تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد.

از نرم‌افزار لیزرل جهت انجام تحلیل عاملی تأییدی بهره گرفته شد و در نهایت پایایی مرکب (CV)، پایایی هر سؤال (IR)، متوسط واریانس استخراجی (AVE)، حداکثر واریانس مشترک (MSV) و متوسط واریانس مشترک (ASV) برای تعیین روایی همگرا و واگرا (تشخیصی) بر اساس مدل نهایی و مطابق مدل پیشنهاد فرنل و لارکر^{۱۶} (۱۹۸۱) محاسبه شد.

نتایج

برآورد روایی آزمون: در پژوهش حاضر برای تحلیل سؤالات در ابتدا بنا به پیشنهاد نانالی^{۱۷} (۱۹۸۷)، به نقل از صدالسادات و مینایی، (۱۳۸۰) روایی همسانی درونی مورد بررسی قرار گرفت و سپس سؤالات باقی‌مانده به روش تحلیل عاملی بررسی شدند.

مثبت، افسردگی و پرخاشگری می‌شود (مک‌کینی و پنک، ۲۰۱۱). چنین روابطی نه تنها خود را به صورت احساسات مثبت نزدیکی و صمیمیت نشان می‌دهد، بلکه می‌تواند خود را به صورت احساسات منفی مرتبط با تعارض نشان دهد (سیفگی کرنگ و همکاران، ۲۰۱۰).

از آنجا که طبق گفته‌های یادشده پیش از این مرزهای خانواده اهمیت بسیاری در سلامت و بهزیستی اعضای آن دارد و می‌تواند موفقیت، تعادل و پیشرفت خانواده را تا حدی پیش‌بینی کند.

تاکنون ابزار سنجش مرزهای ارتباطی در خانواده منطبق با فرهنگ ایران طراحی نشده است؛ بنابراین بر خورداری از پرسش‌نامه‌ای که با شرایط فرهنگی ایران منطبق باشد، می‌تواند برای روان‌شناسان و مشاوران خانواده در ارزیابی مشکلات ارتباطی خانواده و انتخاب راهبردهای درمانی مناسب، مفید باشد؛ از این رو، پژوهش حاضر با هدف ساخت و هنجاریابی پرسش‌نامه مرزهای ارتباطی خانواده بر اساس نظریه خانواده‌درمانی ساختاری مینوچین انجام شد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر در چارچوب یک طرح غیرآزمایشی، از نوع همبستگی انجام شده است. جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری این پژوهش همه دانش‌آموزان شهرستان ساری هستند.

نمونه موردنظر شامل دویست دانش‌آموز بود که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای تصادفی انتخاب و مورد آزمون قرار گرفتند. روش نمونه‌گیری بدین شکل بود که با مراجعه به آموزش و پرورش شهر ساری و تهیه نقشه مدارس مناطق، از سه منطقه موجود، یک منطقه به عنوان خوشه در نظر گرفته شد. سپس از آن منطقه ده مدرسه به صورت تصادفی انتخاب شد و از هر مدرسه بیست دانش‌آموز که ویژگی مورد نظر را دارا بودند، انتخاب شدند.

بدین ترتیب دویست دانش‌آموز انتخاب شدند و به پرسش‌نامه‌های مربوط به پژوهش پاسخ دادند. پیش از تکمیل پرسش‌نامه‌های مورد نظر توسط آزمودنی‌ها، توضیحاتی در زمینه هدف پژوهش و شیوه تکمیل مقیاس‌های به کار برده شده توسط پژوهشگران برای آزمودنی‌ها ارائه شد.

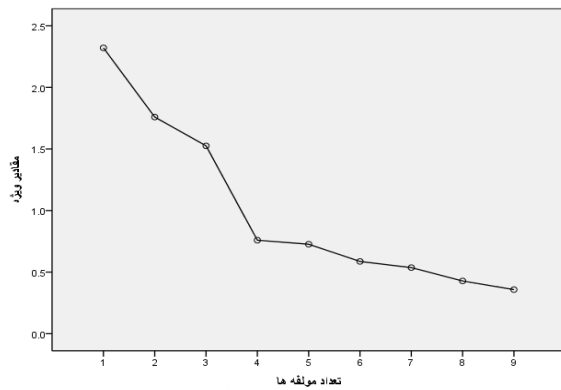
جهت جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد:

مقیاس مرزهای ارتباطی توسط محقق ساخته شد و برای سنجش سه مرز ارتباطی خانواده شامل مرز درهم‌تنیده، مرز بهنجار و مرز گسسته در خانواده تهیه شده است.

در این پرسش‌نامه از تعداد سی سؤال برای اندازه‌گیری مرزهای خانواده طراحی شده است. برای اندازه‌گیری سه نوع مرز درون خانواده، ده سؤال به هم‌تنیدگی مرزهای درون خانواده، ده سؤال

16. Fornell & Larckers

17. Nunnally

فصلنامه پژوهشی

روانشناسی مدرسه و آموزشگاه

تصویر ۱. نمودار اسکری کتل برای تعیین تعداد مؤلفه‌های مرزهای ارتباطی خانواده

واریانس‌های استخراجی نیز نشان داد که سه مؤلفه ۶۲/۲۸ درصد از واریانس مرزهای ارتباطی خانواده را تبیین می‌کند.

در جدول شماره ۱، مؤلفه مرزهای بهنجار مبتنی بر گویه‌های ۲۸، ۲۷، ۲۱، مؤلفه مرزهای به‌هم‌تنیده گویه‌های ۴، ۱۸، ۱۹، مؤلفه مرزهای گسسته، گویه‌های ۱۰، ۱۱، ۲۲ هستند که کل گویه‌ها، تحلیل عاملی اکتشافی را تشکیل می‌دهند.

پنج سؤال از چهارده سؤال وارد شده به تحلیل عامل اکتشافی با استناد به دلایل زیر از پرسش‌نامه حذف شدند: داشتن واریانس بسیار پایین و پراکنده نسبت به سایر مقادیر واریانس، مقدار همبستگی دو رشته‌ای نقطه‌ای (ضریب تمیز) منفی، مقدار ضریب همبستگی ضد تصویر کوچک‌تر از ۰/۵، داشتن بار عاملی کمتر ۰/۴ و نزدیک به هم تحت دو عامل یا بیشتر، بار شدن به صورت تک عبارت تحت یک عامل.

علاوه بر دلایل مذکور، بررسی عبارت‌های حذف شده (۲۱ سؤال) روشن می‌کند که بیشتر سؤالات حذف شده، عبارت‌هایی بودند که عبارت همتایی از لحاظ مفهومی در پرسش‌نامه داشته‌اند (ویژگی متورم در ساخت آزمون).

ب) تحلیل عاملی تأییدی: به منظور تأیید ساختار عاملی به‌دست‌آمده و آزمون قدرت و معناداری سهم هریک از متغیرها در اندازه‌گیری سازه مرزهای ارتباطی خانواده، تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول با استفاده از برنامه لیزرل انجام گرفت که در تصویر شماره ۲ ارائه شده است.

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۲، ضرایب برآورد شده همه مسیر با احتمال ۹۹ درصد معنادار است. مقادیر پارامتر استاندارد شده برای هریک از متغیرهای مشاهده شده (نشانه‌گر)، نشان‌دهنده قدرت بار عاملی بر عامل اعتماد (متغیر مکنون) بوده و مقادیر تی بزرگ‌تر از دو معناداری این سهم را نشان می‌دهد.

ضرایب استاندارد و مجذور همبستگی چندگانه برای هریک از

همسانی درونی پرسش‌نامه: در این روش ساخت درونی پرسش‌نامه بررسی شد. ملاک مورد استفاده برای همسانی درونی همبستگی سؤالات به نمره کل آزمون است. بدین منظور سؤالات ۱، ۱۴، ۱۶، ۲۵ و ۲۶ به علت همبستگی معکوس با نمره کل پرسش‌نامه از تحلیل کنار گذاشته شد.

همچنین، گویه‌های ۸، ۱۷، ۵، ۲۹، ۹، ۱۳، ۱۵، ۳، ۲، ۱۲ و ۲۰ که همبستگی معناداری با نمره کل پرسش‌نامه (۰/۳۰) نداشتند از پرسش‌نامه حذف شدند. کتل (۱۹۶۶) بارهای ۰/۳۰ و بالاتر را با حجم حداقل صد نفر، معنادار تلقی می‌کند (کلین، ۱۹۹۴؛ ترجمه صدرالسادات و مینایی، ۱۳۸۰).

بدین ترتیب، شانزده سؤال از سی سؤال پرسش‌نامه به علت عدم ساخت درونی از پرسش‌نامه کنار گذاشته شد و به علت اینکه همسانی درونی نمی‌تواند سؤالاتی که زیر دو عامل قرار می‌گیرند را شناسایی کند، تصمیم‌گیری در مورد بقیه سؤالات (چهارده سؤال باقی مانده) بعد از تحلیل عاملی صورت می‌گیرد. حال به منظور گردآوری شواهد مربوط به روایی سازه از روش تحلیل عاملی (اکتشافی و تأییدی) بهره گرفته شده است که در ادامه به آن پرداخته می‌شود.

الف) تحلیل عاملی اکتشافی: برای تعیین تعداد عامل یا عواملی که احتمالاً زیربنای پرسش‌نامه را تشکیل می‌دهند از معیار درصد واریانس و مقادیر ویژه و نمودار اسکری کتل^{۱۸} و معیار پیشین بهره گرفته شد و برای این مقیاس در مناسب‌ترین حالت سه عامل مشخص شد که در مجموع بالای ۶۲/۲۸ درصد از واریانس را تبیین می‌کند که با استفاده از روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی و از چرخش واریماکس^{۱۹}، ساختار عاملی مقیاس بررسی شد.

مقدار شاخص کفایت نمونه‌برداری برابر با ۰/۶۳ و اندازه آزمون کرویت بارلت^{۲۰} با درجه آزادی ۴۳۵ در سطح $P < 0.001$ برابر با ۱۳۰۹/۰۳۸ هر دو معنادار بود. مقادیر قطر ماتریس همبستگی‌های نیز همگی بالاتر از ۰/۵۰ بوده‌اند، مجموعه این سه شاخص قابلیت انجام تحلیل عاملی را نشان می‌دهد.

در ابتدا جدول ارزش‌های ویژه سه مؤلفه با بار ارزشی بالاتر از یک با روش چرخش متعامد^{۲۱} را نشان داد. همچنین در مرحله بعد نمودار اسکری کتل نیز که در تصویر شماره ۱ ارائه شده است، نیز سه مؤلفه را پیشنهاد می‌دهد.

علاوه بر این، معیار پیشین که محقق بر اساس مبانی نظری برای این پرسش‌نامه تعیین کرده، سه عامل را تأیید می‌کند. با مراجعه به متن پرسش‌نامه و عوامل استخراجی، عامل‌ها به نام‌های مرزهای بهنجار، مرزهای به‌هم‌تنیده و مرزهای گسسته شد. جدول

18. Cottell scree test

19. Varimax

20. Bartlett test of sphericity

21. Orthogonal

جدول ۱. ماتریس چرخش یافته بارهای عاملی سوالات مقیاس مرزهای ارتباطی خانواده

مرزهای گسسته	مرزهای بهم‌تنیدگی	مرزهای بهنجار	گویه‌ها	گویه
		۰/۶۸	اعضا به یکپارچه بودن خانواده اهمیت زیادی قائل می‌شوند	گویه ۲۱:
		۰/۸۴	در خانواده ما هریک از اعضای خانواده می‌توانند نظر خود را بیان کنند	گویه ۲۷:
		۰/۸۳	در خانواده ما تمام تصمیم‌ها با مشارکت همه اعضای خانواده گرفته می‌شود	گویه ۲۸:
	۰/۷۹		وقتی که مشکلی برای اقوام پدید می‌آید، خانواده ما شدیداً برآشفته می‌شود	گویه ۴:
	۰/۶۲		اعضای خانواده بیش از حد به هم وابسته‌اند	گویه ۱۸:
	۰/۸۳		هنگامی که یکی از اعضا بیمار می‌شود، تمام خانواده آشفتگی می‌شوند	گویه ۱۹:
۰/۸۲			اطرافیان هیچ حقی برای مداخله در خانواده ما ندارند	گویه ۱۰:
۰/۸۰			مسائل درون خانواده هیچ ارتباطی به اطرافیان ندارند	گویه ۱۱:
۰/۶۴			اطرافیان به راحتی قادر به ورود به دنیای خانواده نیستند	گویه ۲۳:

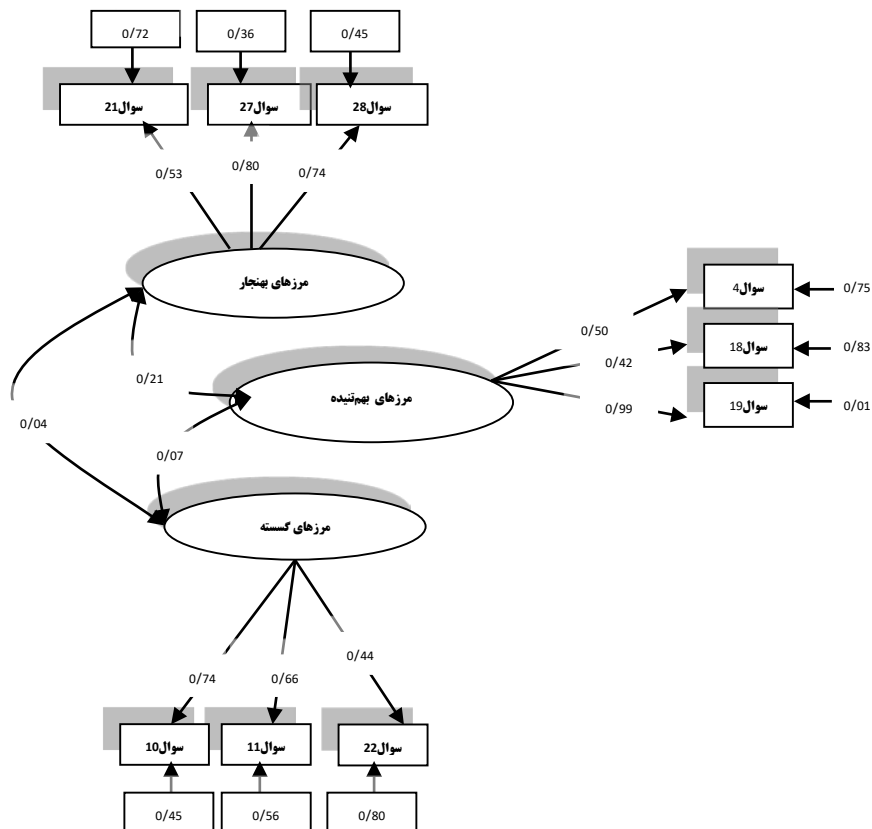
فصلنامه پژوهشی

روانشناسی مدرسه و آموزشگاه

چندگانه متعلق به عامل مرزهای گسسته با سؤال نوزده است. بر اساس این مقادیر، متغیرهای مورد نظر با توان نسبتاً خوبی مرزهای ارتباطی خانواده را اندازه‌گیری می‌کنند (جدول شماره ۳).

به منظور آزمون مدل و مسیرهای آن از روش‌های گوناگون استفاده می‌شود. یکی از روش‌های موجود شاخص نیکویی برازش

نشانگرها به صورت جداگانه برآورد شده است. این ضرایب در واقع معیار قوت و قدرت همبستگی خطی و مجذور آن‌ها، معرف نسبت واریانس تبیین شده توسط متغیر مکنون است. مقادیر نزدیک به یک نشان می‌دهد که وسیله اندازه‌گیری، مناسب و با مدل اندازه‌گیری به خوبی هماهنگ است. بیشترین ضریب مجذور همبستگی

فصلنامه پژوهشی

روانشناسی مدرسه و آموزشگاه

تصویر ۲. تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول مؤلفه‌های مرزهای ارتباطی خانواده

جدول ۳. پارامترهای الگوی مرزهای ارتباطی خانواده در تحلیل عاملی تأییدی

گویه‌ها	پارامتر عامل‌ها	برآورد پارامتر b	پارامتر استاندارد شده B	خطای معیار	t	مجذور همبستگی چندگانه
سؤال ۲۱	۰/۵۴	۰/۵۴	۰/۵۴	۰/۰۸	**۶/۹۷	۰/۲۸
سؤال ۲۷	۰/۸۰	۰/۸۰	۰/۸۰	۰/۰۸	**۱۰/۰۰	۰/۶۴
سؤال ۲۸	۰/۷۴	۰/۷۴	۰/۷۴	۰/۰۸	**۹/۳۸	۰/۵۵
سؤال ۴	۰/۵۰	۰/۵۰	۰/۵۰	۰/۰۹	**۵/۶۲	۰/۲۵
سؤال ۱۸	۰/۴۲	۰/۴۲	۰/۴۲	۰/۰۸	**۴/۹۷	۰/۱۷
سؤال ۱۹	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۱۳	**۷/۷۹	۰/۹۹
سؤال ۱۰	۰/۷۴	۰/۷۴	۰/۷۴	۰/۱۰	**۷/۳۲	۰/۵۵
سؤال ۱۱	۰/۶۶	۰/۶۶	۰/۶۶	۰/۱۰	**۶/۹۱	۰/۴۴
سؤال ۲۲	۰/۴۴	۰/۴۴	۰/۴۴	۰/۰۸	**۵/۳۱	۰/۲۰

*P<۰/۰۵ **P<۰/۰۱

فصلنامه پژوهشی
روانشناسی مدرسه و آموزشگاه

جدول ۴. شاخص‌های نیکویی برازش الگوی مرزهای ارتباطی خانواده

مجذور خی	درجه آزادی	سطح معناداری	ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب	شاخص نیکویی برازش	شاخص تعدیل شده نیکویی برازش
۴۱/۴۲	۲۴	۰/۰۱۴	۰/۰۶	۰/۹۶	۰/۹۲

فصلنامه پژوهشی
روانشناسی مدرسه و آموزشگاه

برای مرزهای ارتباطی خانواده با سه عامل مورد تأیید است.

برآورد پایایی و روایی همگرا و واگرا: در نهایت، نتایج پایایی به روش همسانی درونی، پایایی هر سؤال، روایی همگرایی و تشخیصی (تمایز) سازه‌های استخراجی بر اساس مدل نهایی در جدول شماره ۴ ارائه می‌شود.

نتایج جدول شماره ۴ حاکی از این است که ضریب همبستگی سؤالات با نمره کل پرسش‌نامه بالاتر از ۰/۳ و پایایی هر سؤال بیشتر از ۰/۲۰ گزارش شد که نشان می‌دهد سؤالات در سنجش مؤلفه‌های مرزهای ارتباطی خانواده از دقت کافی برخوردارند. علاوه بر این، پایایی به روش آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۶۰ و پایایی مرکب نیز بیشتر از ۰/۷۰ گزارش شد که نشان می‌دهد هر سه مؤلفه نیز در تعیین سازه مرزهای ارتباطی خانواده از دقت لازم برخوردارند.

همچنین نتایج جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که برای هر سازه $CR > AVE$ و $AVE > 0.5$ در نتیجه مؤلفه‌ها از روایی همگرا برخوردارند. علاوه بر این، از آنجا که برای هر مؤلفه $MSV < AVE$ و $ASV < AVE$ است، بیانگر روایی تشخیصی و واگرایی مؤلفه‌هاست.

این یافته‌ها نشان می‌دهد که هر سه مؤلفه هدف پرسش‌نامه را که سنجش مرزهای ارتباطی خانواده است، برآورد می‌کند (روایی همگرا) و همچنین نتایج حاکی از این است که خرده‌مقیاس‌ها

است و از میان آماره‌های برازش چهار شاخص نیکویی برازش^{۲۲}، شاخص تعدیل شده نیکویی برازش^{۲۳}، ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب^{۲۴} و خی دو گزارش شده است. جدول شماره ۲، شاخص‌های نیکویی برازش الگو را که حاکی از نیکویی برازش الگو با داده‌ها است، نشان می‌دهد.

با توجه به جدول شماره ۲، شاخص‌های نیکویی برازش، شاخص تعدیل شده نیکویی برازش، ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب، در سطح خوبی هستند که معرف برازش خوب مدل با داده است؛ بنابراین الگوی پیشنهادی و ساختار کلی روابط مورد آزمون به خوبی تأیید شد.

آماره خی دو مهم‌ترین آماره برازش است که میزان تفاوت ماتریس مشاهده شده و برآورد شده را اندازه‌گیری می‌کند. معنادار نبودن این آماره، برازش مدل را نشان می‌دهد. مقدار کمتر از ۰/۰۵ برای شاخص ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب و مقادیر بالاتر از ۰/۹ برای شاخص نیکویی برازش و شاخص تعدیل شده نیکویی برازش به عنوان ملاک‌های انطباق الگو با داده‌های مشاهده شده در نظر گرفته می‌شود؛ در نتیجه این مدل

22. Goodness of Fit Index (GFI)

23. Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)

24. Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)

جدول ۴. تحلیل پایایی، روایی همگرا و تشخیصی مؤلفه‌های مرزهای ارتباطی خانواده بر اساس مدل نهایی

ASV	MSV	CV	AVE	الفای کرونباخ	همبستگی سؤال با نمره کل	پایایی گویه‌ها	گویه‌ها
۰/۰۲	۰/۰۴	۰/۷۴	۰/۵۰	۰/۷۲۳			مرزهای بهنجار
					۰/۴۵	۰/۲۹	گویه ۲۱: اعضا به یکپارچه بودن خانواده اهمیت زیادی قائل می‌شوند
					۰/۶۱	۰/۶۴	گویه ۲۷: در خانواده ما هریک از اعضای خانواده می‌توانند به راحتی نظر خود را بیان کنند
					۰/۵۸	۰/۵۴	گویه ۲۸: در خانواده ما تمام تصمیم‌ها با مشارکت همه اعضای خانواده گرفته می‌شود
۰/۰۲	۰/۰۴	۰/۷۰	۰/۵۰	۰/۶۴۱			مرزهای به‌هم‌تنیده
					۰/۴۳	۰/۲۵	گویه ۴: هنگامی که مشکلی برای اقوام به وجود می‌آید، خانواده ما شدیداً برآشفته می‌شود
					۰/۳۶	۰/۲۰	گویه ۱۸: اعضای خانواده بیش از حد به هم وابسته‌اند
					۰/۵۹	۰/۹۸	گویه ۱۹: هنگامی که یکی از اعضا بیمار می‌شود، تمام خانواده آشفتگی می‌شوند
۰/۰۰۳	۰/۰۰۴	۰/۷۰	۰/۴۹	۰/۶۳۴			مرزهای گسسته
					۰/۵۱	۰/۵۵	گویه ۱۰: اطرافیان هیچ حقی برای مداخله در خانواده ما ندارند
					۰/۴۸	۰/۴۵	گویه ۱۱: مسائل درون خانواده هیچ ارتباطی به اطرافیان ندارند
					۰/۳۵	۰/۲۰	گویه ۲۲: اطرافیان به راحتی قادر به ورود به دنیای خانواده نیستند

فصلنامه پژوهشی

روانشناسی مدرسه و آموزشگاه

شوارتز، ۲۰۱۱؛ ترجمه دهقانی و همکاران، ۱۳۹۶).

در مشاوره خانواده، شناخت این مرزها بسیار اهمیت دارد و ساخت پرسش‌نامه‌هایی برگرفته از چارچوب نظریات خانواده‌درمانی و مبتنی بر شرایط فرهنگی کشور ایران در تشخیص و به دنبال آن کمک به انتخاب راهبردهای مناسب می‌تواند در حل بهتر مشکلات ارتباطی خانواده‌ها مؤثر باشد.

بنابراین با استناد بر نظریه خانواده‌درمانی ساختاری مینوچین و مسائل فرهنگی مطرح‌شده، در پژوهش حاضر پرسش‌نامه سنجش مرزهای ارتباطی خانواده تدوین و پس از اجراء اعتبار، روایی و هنجار آن بررسی شد.

پس از بررسی همسانی درونی و حذف شانزده سؤال از سی سؤال پرسش‌نامه، بررسی تحلیلی عاملی اکتشافی و تأییدی سه عامل به نام‌های مرزهای بهنجار، مرزهای به‌هم‌تنیده و مرزهای گسسته را مشخص کرد.

در تبیین احتمالی استخراج این عوامل می‌توان گفت از آنجا که در مرزهای بهنجار، یکپارچگی و انسجام خانواده، ابراز درست و آشکار هیجانات، تعامل درست و روشن، وحدت در کنار فردیت، عدم مداخله در امور شخصی، توجه به نیازهای هریک از اعضا، مکملیت نقش‌ها حائز اهمیت است (گلادینگ، ۲۰۰۶؛ ترجمه تاجیک اسماعیلی، ۱۳۹۴)، سوالات استخراج‌شده نهایی با این

چنان همبستگی بالایی ندارند که همه آن‌ها تبدیل به یک سازه شوند؛ بنابراین مؤلفه‌ها تکراری نیستند.

بحث و نتیجه‌گیری

خانواده‌درمانی ساختاری که مبتنی بر نظریه سیستم‌هاست، می‌گوید که مرزها تنظیم‌کننده نزدیکی و مجاورت بین سیستم‌ها هستند (مینوچین، ۱۹۷۴).

وضوح مرزهای درون خانواده یک پارامتر مفید برای ارزیابی عملکرد درمان است. در بعضی خانواده‌ها اعضای بیش از حد به هم توجه می‌کنند و ارتباط بین آن‌ها بسیار نزدیک است و در نتیجه فاصله آن‌ها کاهش می‌یابد و مرزها مغشوش می‌شود و «تمایز» سیستم خانواده نامشخص^{۲۵} می‌شود (مینوچین و فیشمن، ۲۰۱۲؛ ترجمه بهاری، ۱۳۹۶).

در مقابل، مرزهای داخلی بعضی خانواده‌ها هم بیش از حد «خشک»^{۲۶} و نامنعطف می‌شود، به طوری که ارتباط بین زیرمنظومه‌ها دشوار می‌شود. به عملکرد مرزی این دو نهایت «به‌هم‌تنیدگی»^{۲۷} و «گسستگی»^{۲۸} اطلاق می‌شود (نیکولز و

25. Diffuse

26. Rigid

27. Enmeshment

28. Disengagement

ویژگی‌ها هم خوانی دارد.

همچنین نظر به اینکه از خصیصه‌های بارز مرزهای به‌هم‌تنیده، آشفتگی خانواده، تأثیرپذیری شدید هر یک از اعضا، عدم استقلال، وابستگی افراطی، مداخله اطرافیان و اعضای خانواده، نامشخص بودن تکالیف و نقش‌ها، نفوذپذیری و حمایت و تماس شدید است (مینوچین، ۱۹۷۴؛ ترجمه ثنایی، ۱۳۹۵).

بنابراین سؤالات استخراج‌شده نهایی با ویژگی این نوع مرز بر اساس دیدگاه ساختاری مینوچین هم‌خوانی دارد. در مرزهای گسسته نیز اعضا فاصله عاطفی و روانی زیادی با هم دارند، از همدیگر کناره‌گیری می‌کنند، به نیازهای هم توجه نمی‌شود، روابط عاطفی محدودی دارند و تحت فشار روانی هستند (گلادینگ، ۲۰۰۶؛ ترجمه تاجیک اسماعیلی، ۱۳۹۴). این ویژگی‌ها با سؤالات استخراج‌شده در مورد مرزهای گسسته در خانواده هم‌خوانی دارد.

برای هنجاریابی، ابتدا نمره‌های مرزهای ارتباطی خانواده محاسبه و در جدول توزیع فراوانی طبقه‌بندی شده و فراوانی و اعداد میانی هر طبقه محاسبه شد. سپس نمرات خام به نمره استاندارد Z و T تبدیل شد.

نتایج نشان داد افرادی که نمرات T آن‌ها از میانگین بالاترند از محدوده‌ها و مرزهای ارتباطی خانواده‌های خود به خوبی آگاه‌اند و افرادی که نمرات T آن‌ها از میانگین پایین‌ترند، از محدوده‌ها و مرزهای ارتباطی خانواده‌های خود به خوبی آگاه نیستند.

بنابراین می‌توان گفت که سؤالات پرسش‌نامه موجود از این قابلیت و روشنی برخوردارند که به افراد کمک کند مرزهای ارتباطی موجود در خانواده خود را شناسایی کنند و از آن آگاهی یابند.

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود که مشاوران خانواده در سنجش مشکلات ارتباطی خانواده از پرسش‌نامه هنجار شده مرزهای ارتباطی استفاده کنند تا ضمن شناسایی دقیق‌تر و بهتر مرزهای ارتباطی خانواده، به بهبود روابط خانواده بر طبق مرزهای ارتباطی کارآمد اقدام کنند و از طریق آموزش مرزهای کارآمد به غنی‌سازی روابط اعضای خانواده کمک کنند.

همچنین مشاوران، روان‌شناسان و پژوهشگران حوزه خانواده می‌توانند از این ابزار در پژوهش‌های مرتبط با مرزهای ارتباطی خانواده استفاده کنند. همچنین می‌توان به دانش‌آموزانی که ممکن است با مشکلات خانوادگی تشخیص داده شوند، کمک کرد تا با تکمیل این پرسش‌نامه نوع مرزهای موجود در خانواده آن‌ها را تشخیص داده شود تا بر مبنای آن بتوان دست به مداخله در روابط موجود در خانواده زد.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به محدودیت نمونه اشاره کرد. از آنجا که هماهنگی با آموزش و پرورش به سختی

صورت می‌گیرد، دسترسی به نمونه‌های گسترده‌تر کار مشکلی بود. این پژوهش در فرهنگ محدود و خاصی انجام شده است و پیشنهاد می‌شود در جمعیت و فرهنگ گسترده‌تر نیز اجرا شود.

این پرسش‌نامه برای اولین بار در ایران توسط محقق ساخته و هنجاریابی شده است و طبیعتاً با محدودیت‌هایی روبه‌روست و بهتر است که این پرسش‌نامه به صورت گسترده‌تری مورد استفاده قرار گیرد تا شاخص‌های روان‌سنجی دقیق‌تری به دست آید.

در این پرسش‌نامه برای شناسایی نوع مرزهای درون خانواده به دانش‌آموزان رجوع شد و ادراک آن‌ها از نوع مرز درون خانواده آن‌ها بررسی شد که این ادراک ممکن است در معرض سوگیری یا شرایط خاص فعلی آزمودنی‌ها باشد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

اصول اخلاقی تماماً در این مقاله رعایت شده است. شرکت‌کنندگان اجازه داشتند هر زمان که مایل بودند از پژوهش خارج شوند. همچنین همه شرکت‌کنندگان در جریان روند پژوهش بودند. اطلاعات آن‌ها محرمانه نگه داشته شد.

حامی مالی

این تحقیق هیچ گونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرد.

مشارکت‌نویسندگان

ایده اولیه پژوهش و نگارش مقاله: احمدرضا کیانی؛ تحلیل آماری: مسعود اسدی؛ اجرای پژوهش: اصغر شیرعلی‌پور؛ ادیت انگلیسی: الهام فتحی.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

منابع فارسی

- تبریزی، م، دیبائیان، ش، جعفری، ف، و کاردانی، م. (۱۳۹۱). فرهنگ توصیفی خانواده و خانواده‌درمانی. تهران: انتشارات فراروان.
- کلود، ه، و تاون سند، ج. (۲۰۱۴). مرزهایی برای کودکان. ترجمه صیادلو، س. (۱۳۹۵). تهران: انتشارات دانژه.
- گلادینگ، س. (۲۰۰۶). خانواده‌درمانی. ترجمه تاجیک اسماعیلی، ع. (۱۳۸۲). تهران: انتشارات تزکیه.
- گلدنبرگ، ا، گلدنبرگ، ه. (۲۰۱۱). خانواده درمانی. ترجمه حسین شاهی برواتی، ح. ر. (۱۳۹۷). تهران: روان.
- موسوی، ا. ال. (۱۳۸۹). خانواده‌درمانی کاربردی با رویکرد سیستمی. تهران: الزهرا.
- مینوچین، س. (۱۹۷۴). خانواده و خانواده‌درمانی. ترجمه ثنائی، ب. (۱۳۹۵). تهران: امیرکبیر.
- نیکولز، م، و شوارتز، ر. (۲۰۱۲). خانواده‌درمانی. ترجمه محسن دهقانی، م. گنجوی، آ، زاده‌محمدی، ع، و کارینه طهماسیان، ک. (۱۳۹۶). تهران: دانژه.

References

- Carr, A. (2012). *Family therapy* [Gh. Tabrizi, Persian Trans]. Tehran: Marandiz publication.
- Cloud, H., & Townsend, J. (1992). *Boundaries with kids: When to say yes, how to say no* [S. Sayyadloo, Persian Trans]. Tehran: Danzheh publication.
- Forenell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50. [DOI:10.1177/002224378101800104]
- Gladding, S. (1995). *Family therapy: History, theory, and practice* [F. Bahari, S. Seif, B. Bahrami, M. Tabrizim, Persian Trans]. Tehran: Tazkiye Publication.
- Goldenberg, I., & Goldenberg, H. (2008). *Family therapy: An overview* [H. Shahi Baravati, Persian Trans]. Tehran: Ravan publication.
- Kim, E., & Lee, M. (2013). The reciprocal longitudinal relationship between the parent-adolescent relationship and academic stress in Korea. *Social Behavior and Personality: an International Journal*, 41(9), 1519-31. [DOI:10.2224/sbp.2013.41.9.1519]
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis* [S. J. Sadralasadat, A. Minaei, Persian Trans]. Tehran: Samt Publication.
- Matejevic, M., Jovanovic, D., & Lazarevic, V. (2014). Functionality of family relationships and parenting style in families of adolescents with substance abuse problems. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 128, 281-7. [DOI:10.1016/j.sbspro.2014.03.157]
- McKinney, C., & Renk, K. (2011). A multivariate model of parent-adolescent relationship variables in early adolescence. *Child Psychiatry & Human Development*, 42(4), 442-62. [DOI:10.1007/s10578-011-0228-3] [PMID]
- Minuchin, S. (1974). *Family and family therapy* [B. Sanaei, Persian Trans]. Tehran: Amirkabir publication.
- Minuchin, S., & Fishman, H. C. (1981). *Family therapy techniques*. MA: Harvard University Press Cambridge. <https://www.amazon.com/Family-Therapy-Techniques-Salvador-Minuchin/dp/0674294106?asin=0674294106&revisionId=&format=4&depth=1>
- Moradi, O. (2017). [The effect of structural family therapy on the reduction of Obsessive-Compulsive Disorder Syndrome (Persian)]. *Thought & Behavior in Clinical Psychology*. 2017; 11(43):17-26. https://jtbcp.riau.ac.ir/article_1040_237ea24c54f52b729ac688aa6604e27.pdf
- Mousavi, A. (2003). *Practical family therapy based on systemic approach*. Tehran: Alzadra publication.
- Nichols, P. M., & Schwartz, R. (2005). *Family therapy: Concepts and methods* [M. Dehghani, A. Ganjooori, A. Zademohammadi, K. Tahmasebi, Persian Trans]. Tehran: Danzheh Publication.
- Prochaska, J. O., & Norcross, J. C. (2010). *Systems of psychotherapy: A trans theoretical analysis* [Y. Seyed Mohammadi, Persian Trans]. Tehran: Ravan publication.
- Seiffge-Krenke, I., Overbeek, G., & Vermulst, A. (2010). Parent-child relationship trajectories during adolescence: Longitudinal associations with romantic outcomes in emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 33(1), 159-71. [DOI:10.1016/j.adolescence.2009.04.001] [PMID]
- Tabrizi, M., Dibaeian, SH., Jafari, F., & Kardani, M. (2006). [Encyclopedia of Family and family therapy (Persian)]. Tehran: Fararavan publication.

This Page Intentionally Left Blank